
ESAs 2016 72

23/03/2017

Wytyczne w sprawie

charakterystyki podejścia opartego na analizie ryzyka w odniesieniu do przeciwdziałania praniu pieniędzy i nadzoru nad finansowaniem terroryzmu oraz kroków, jakie należy podjąć w przypadku prowadzenia nadzoru z uwzględnieniem ryzyka

Wytyczne w sprawie nadzoru opartego na ryzyku

1. Wytyczne w sprawie charakterystyki podejścia opartego na analizie ryzyka w odniesieniu do przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz kroków, jakie należy podjąć w przypadku wykonywania nadzoru na bazie oceny ryzyka

Wytyczne w sprawie nadzoru opartego na ryzyku

Status niniejszych wytycznych

Niniejszy dokument zawiera wytyczne, opublikowane zgodnie z art. 16 i art. 56 ustęp 1 rozporządzenia (UE) nr 1093/2010 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego), zmieniające decyzję nr 716/2009/WE i uchylające decyzję Komisji 2009/78/WE; rozporządzenia (UE) nr 1094/2010 w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych); oraz rozporządzenia (UE) nr 1095/2010 w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych) – zwane dalej „rozporządzeniami w sprawie EUN”. Zgodnie z art. 16 ust. 3 rozporządzeń w sprawie EUN, właściwe organy i instytucje finansowe dokładają wszelkich starań, aby zastosować się do tych wytycznych.

Wytyczne przedstawiają stanowisko EUN w sprawie odpowiednich praktyk nadzoru w ramach Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego lub tego, jak należy stosować prawo europejskie w konkretnym obszarze. Właściwe organy, wobec których mają zastosowanie wytyczne, powinny ich przestrzegać poprzez odpowiednie włączenie ich do swoich praktyk nadzorczych (np. poprzez zmianę swoich ram prawnych lub procesów nadzoru), w tym także w przypadku, gdy wytyczne skierowane są głównie do instytucji finansowych.

Wymogi dotyczące sprawozdawczości

Zgodnie z art. 16 ust. 3 rozporządzeń w sprawie EUN, właściwe organy muszą poinformować odpowiedni EUN, czy stosują się lub czy zamierzają zastosować się do niniejszych wytycznych lub

podać powody niestosowania się do 07.06.2017 [dwa miesiące po opublikowaniu dokumentu]. W przypadku braku informacji w tym terminie właściwe organy zostaną uznane przez odpowiedni EUN za niestosujące się do niniejszych wytycznych. Powiadomienia należy przysyłać za pomocą formularza znajdującego się w sekcji 5 na adres [compliance@eba.europa.eu, jc_compliance@eiopa.europa.eu i compliance.jointcommittee@esma.europa.eu] z dopiskiem „ESAs 2016 72”. Informacje przekazują osoby upoważnione do informowania o niestosowaniu się do wytycznych w imieniu właściwych organów.

Zgodnie z art. 16 ust. 3, przekazywane informacje publikuje się na stronie internetowej EUN.

Tytuł I – Temat, zakres i definicje

Przedmiot

1. Niniejsze wytyczne określają charakterystyki podejścia do nadzoru dotyczącego przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (zwane dalej AML/CFT) opartego na analizie ryzyka oraz kroki, jakie właściwe organy powinny podjąć w przypadku wykonywania nadzoru na zasadzie wrażliwości na ryzyko, zgodnie z wymaganiami art. 48 ust. 10 dyrektywy (UE) 2015/849¹.

Zakres stosowania

2. Niniejsze wytyczne skierowane są do właściwych organów określonych w art. 4 ust. 2 pkt ii) rozporządzenia (UE) nr 1093/2010, art. 4 ust. 2 pkt ii) rozporządzenia (UE) nr 1094/2010 oraz art. 4 ust. 3 pkt ii) rozporządzenia 1095/2010.
3. Właściwe organy powinny stosować te wytyczne podczas opracowywania, wdrażania, zmiany i ulepszania modeli nadzoru opartego na ryzyku w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

Definicje

4. Do celów niniejszych wytycznych stosuje się następujące definicje:
 - Klaster grupa podmiotów objętych oceną, posiadających podobne cechy charakterystyczne.
 - Właściwe organy organy właściwe w sprawie zapewnienia przestrzegania przez firmy wymogów dyrektywy (UE) 2015/849 przeniesionej do ustawodawstwa krajowego.²
 - Firma instytucja kredytowa lub finansowa określona w art. 3 ust. 1 i 2 dyrektywy (UE) 2015/849.
 - Typowe ryzyko związane z praniem pieniędzy/ finansowaniem terroryzmu (zwane dalej „ML/FT”, ang. money laundering/ terrorist financing)
 - Podejście oparte na analizie ryzyka podejście, w którym właściwe organy i podmioty

¹ Dyrektywa (UE) 2015/849 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniająca rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE (Dz.U. L 141 z 5.6.2015, s.73).

² Zob. art. 4 ust. 2 pkt ii) ROZPORZĄDZENIA (UE) nr 1093/2010, art. 4 ust. 2 pkt ii) rozporządzenia (UE) nr 1094/2010 oraz art. 4 ust. 3 pkt ii) rozporządzenia 1095/2010.

- ryzyka (zwane dalej „RBA”, ang. risk-based approach) zobowiązane określają, oceniają i rozumieją ryzyka ML/TF, na które narażone są podmioty podlegające ocenie, i podejmują środki AML/CFT proporcjonalne do tych ryzyk.
- Nadzór AML/CFT oparty na analizie ryzyka (RBS) oparte na analizie ryzyka podejście do nadzoru w zakresie AML/CFT, o którym mowa w art. 48 ust. 6 dyrektywy (UE) 2015/849, w przypadku którego częstotliwość i intensywność nadzoru AML/CFT nad firmami są ustalane na podstawie oceny ryzyk ML/TF, które się do tych firm odnoszą.
 - Model RBS odnosi się do całego zbioru procedur, procesów, mechanizmów i ustaleń praktycznych umożliwiających właściwym organom wykonywanie ich uprawnień nadzorczych w zakresie AML/CFT, w sposób odpowiedni do rodzaju określonych ryzyk ML/TF.
 - Ryzyko ML/TF prawdopodobieństwo i skutki wystąpienia ML/TF. Ryzyko odnosi się do typowego ryzyka.
 - Czynniki ryzyka ML/TF zmienne, które, występując pojedynczo lub razem, mogą zwiększyć lub zmniejszyć ryzyko ML/TF.
 - Profil ryzyka ogólna charakterystyka (włącznie z rodzajem i poziomem) ryzyka pozostałego po jego złagodzeniu.
 - Podmiot objęty oceną każdy sektor lub podsektor systemu finansowego, firma, grupa lub klaster, skategoryzowane zgodnie z kryteriami określonymi przez właściwe organy.
 - Zagrożenie potencjalna szkoda wyrządzona przez jedną osobę lub grupę ludzi, przedmiot lub działanie. W kontekście ML/TF obejmuje to potencjalną szkodę spowodowaną przez przestępców, grupy terrorystyczne i ich wspólników, ich fundusze oraz przeszłe, teraźniejsze i przyszłe działania będące ML lub TF.

Tytuł II – Wymagania dotyczące nadzoru AML/CFT opartego na analizie ryzyka

Wdrożenie modelu RBS

Uwagi ogólne

5. Właściwe organy powinny wykonać cztery następujące kroki, będące częścią skutecznego modelu AML/CFT RBS:
 - i. Krok 1 – określenie czynników ryzyka ML/TF;
 - ii. Krok 2 – ocena ryzyka;
 - iii. Krok 3 – nadzór; oraz
 - iv. Krok 4 – kontrola, ocena i działania następcze.
6. Właściwe organy powinny wziąć pod uwagę, że RBS nie jest procedurą jednorazową, ale cyklicznym procesem trwającym w czasie.
7. Właściwe organy mogą łączyć w klastry firmy, które nie należą do tej samej grupy finansowej, ale posiadają podobne cechy charakterystyczne i uznawać je za pojedyncze „podmioty podlegające ocenie”. Przykładem cech, na podstawie których firmy mogą być łączone w klastry, są ich wielkość, rodzaj prowadzonej działalności, rodzaj obsługiwanych klientów, teren prowadzenia działalności oraz kanały dystrybucji. W takim przypadku niektóre elementy procesu RBS można przeprowadzić na poziomie zbiorowym samego klastra, nie zaś na poziomie każdej pojedynczej firmy w klastrze.
8. Właściwe organy grupujące firmy w klastry powinny zagwarantować, że warunki grupowania w klastry i związane z nimi ustalenia praktyczne będą odpowiednie do rodzajów ryzyk ML/TF związanych z firmami znajdującymi się w danym klastrze. Właściwe organy nie powinny zasadniczo tworzyć klastrów grup, ale raczej traktować firmy wchodzące w skład tej samej grupy finansowej jako jeden „podmiot podlegający ocenie”.
9. W przypadku gdy właściwy organ wie lub ma uzasadnione podstawy, by podejrzewać, że dane ryzyko związane z wybraną firmą w danym klastrze różni się zasadniczo od ryzyk związanych z innymi firmami w tym klastrze, na przykład ze względu na to, że uczciwość osób będących rzeczywistymi beneficjentami firmy jest wątpliwa lub ponieważ ramy kontroli wewnętrznej tej firmy są niewystarczające, właściwe organy powinny wyłączyć tę firmę z klastra i ocenić ją indywidualnie lub jako część klastra firm o podobnym poziomie ryzyka.

Proporcjonalność

10. Właściwe organy powinny kierować się zasadą proporcjonalności nadzoru w odniesieniu do podmiotów ocenianych w zakresie AML/CFT. Zakres poszukiwanych informacji oraz częstotliwość i intensywność zaangażowania nadzorczego i dialogu z firmą powinny uwzględniać charakter i wielkość tej firmy oraz być proporcjonalny do określonego ryzyka w zakresie ML/TF.

11. Właściwe organy powinny przyjąć, że wielkość i znaczenie systemowe danej firmy nie może samo w sobie wskazywać na zakres, w jakim jest ona narażona na ryzyko ML/TF; małe firmy, które nie mają znaczenia systemowego mogą, tak czy inaczej, stanowić wysokie ryzyko ML/TF.

Współpraca z innymi właściwymi organami

12. W ramach prawodawstwa krajowego, właściwe organy powinny współpracować i bezzwłocznie wymieniać wszystkie odpowiednie informacje, aby zagwarantować skuteczny nadzór w zakresie AML/CFT nad podmiotami podlegającymi ocenie. W przypadku gdy podmioty objęte oceną działają w zakresie transgranicznym, tego rodzaju współpraca powinna rozciągać się na właściwe organy innych państw członkowskich i, w stosownych przypadkach, właściwe organy państw trzecich.
13. Właściwe organy powinny stosować wszelkie środki współpracy i koordynacji oraz narzędzia, jakie są im dostępne, włącznie z wdrożonymi przez państwa członkowskie zgodnie z art. 48 ust. 4, art. 48 ust. 5 i art. 49 dyrektywy (UE) 2015/849.

Etap 1: określenie czynników ryzyka ML/TF

Uwagi ogólne

14. Właściwe organy, stosując model RBS, powinny najpierw określić czynniki ryzyka, które wpłyną na ryzyka ML/TF, na które narażony jest podmiot objęty oceną.
15. Zakres i rodzaj poszukiwanych informacji powinien być proporcjonalny do charakteru i wielkości działalności gospodarczej podmiotu objętego oceną. Powinien również uwzględnić jego profil ryzyka, określony na podstawie poprzednich ocen ryzyka, o ile takie przeprowadzono, oraz kontekst, w jakim prowadzi działalność podmiot objęty oceną, taki jak charakter sektora, do którego należy podmiot objęty oceną. Właściwe organy powinny rozważyć określenie, jakich informacji będą zawsze wymagały, wymagać podobnych informacji w przypadku porównywalnych podmiotów objętych oceną i rozważyć, jaki rodzaj informacji spowoduje wystosowanie szerszego i dogłębniejszego wniosku o informacje.
16. Właściwe organy, określając czynniki ryzyka ML/TF, powinny opierać się na wytycznych wydanych na mocy art. 17 i art. 18 ust. 4 dyrektywy (UE) 2015/849 dotyczących uproszczonych i wzmożonych środków należytej staranności wobec klienta oraz czynników, które instytucje kredytowe i finansowe powinny uwzględnić podczas oceny ryzyka ML/TF związanego z poszczególnymi stosunkami gospodarczymi i sporadycznymi transakcjami.

Źródła informacji

17. Gdy jest to możliwe, właściwe organy powinny określić czynniki ryzyka na podstawie informacji uzyskanych z różnych źródeł. Właściwe organy powinny określić rodzaj i liczbę takich źródeł z uwzględnieniem ryzyka. Właściwe organy powinny zagwarantować sobie dostęp do odpowiednich źródeł informacji i, w stosownych przypadkach, podjąć kroki w celu ich poprawy.
18. Właściwe organy zawsze powinny uwzględnić:
 - ponadnarodową ocenę ryzyka Komisji Europejskiej;
 - opinię EUNB w sprawie ryzyka ML/TF mającego wpływ na rynek finansowy;
 - informacje od rządu krajowego i, w stosownych przypadkach, rządów innych państw, takich jak krajowa ocena ryzyka (NRA);
 - informacje pochodzące od organów nadzoru, takie jak wytyczne oraz odpowiednie ustalenia będące wynikiem czynności nadzorczych, takie jak uwagi do protokołu, informacje uzyskane w ramach procesu przyznawania zezwoleń, licencji lub paszportów, inspekcji na miejscu, kontroli zdalnych i czynności mających na celu egzekwowanie prawa.

W przypadku gdy odnośne informacje znajdują się w posiadaniu innych właściwych organów w kraju lub za granicą, właściwe organy powinny podjąć kroki gwarantujące możliwość wymiany tego rodzaju informacji oraz terminowości tej wymiany. Ma to zastosowanie również do informacji znajdujących się w posiadaniu Europejskiego Banku Centralnego poprzez Jednolity Mechanizm Nadzorczy;

- akty delegowane przyjęte przez Komisję Europejską zgodnie z art. 9 ust. 2 dyrektywy (UE) 2015/849; oraz
 - informacje pochodzące od jednostek analityki finansowej (FIU) oraz organów ścigania, takie jak raporty o zagrożeniach, alerty i typologie.
19. Inne źródła informacji, z których właściwe organy mogą skorzystać, to:
- informacje od podmiotów z branży, takie jak typologie i informacje dotyczące nowych zagrożeń;
 - informacje od społeczeństwa obywatelskiego, takie jak wskaźniki postrzegania korupcji;
 - informacje od międzynarodowych organów normalizacyjnych, takie jak wzajemne oceny państw w zakresie AML/CFT, systemy antykorupcyjne i podatkowe;
 - publiczne źródła informacji, takie jak artykuły prasowe;
 - informacje od organizacji handlowych, takie jak sprawozdania z oceny ryzyka lub badania; oraz
 - informacje od instytucji akademickich.

Krajowe czynniki ryzyka

20. Właściwe organy powinny posiadać adekwatną wiedzę, świadomość i zrozumienie ryzyk ML/TF określonych na poziomie krajowym, w celu określenia czynników ryzyka ML/TF związanych z krajową działalnością finansową podmiotów objętych oceną.
21. W ramach tego oraz na podstawie źródeł opisanych w pkt 17-19, właściwe organy powinny uzyskać wiedzę m.in. na temat:
- rodzaju i skali prania pieniędzy powiązanego z przestępstwami źródłowymi popełnionymi na szczeblu krajowym;
 - skali prania środków pieniężnych pochodzących z przestępstw źródłowych popełnionych za granicą;
 - skali i poziomu poparcia dla działań terrorystycznych i grup terrorystycznych w kraju;
 - typologii ML/TF określonych przez FIU i inne podmioty sektora publicznego i prywatnego.

Zagraniczne czynniki ryzyka

22. W przypadku gdy podmiot objęty oceną utrzymuje bliskie powiązania z innymi państwami członkowskimi lub państwami trzecimi w taki sposób, że podmioty objęte oceną są narażone na ryzyka ML/TF związane z tymi państwami, właściwe organy powinny określić te ryzyka. Bliskie powiązania obejmują przypadki, gdy:
- firma utrzymuje bliskie stosunki gospodarcze z kontrahentami mającymi siedzibę w innych państwach członkowskich lub państwach trzecich;

- firma jest częścią grupy finansowej mającej siedzibę w innym państwie członkowskim lub państwie trzecim;
 - beneficjenci rzeczywiści firmy mają siedzibę w innym państwie członkowskim lub państwie trzecim; oraz
 - istnieją jakiegokolwiek inne stosowne powiązania z innym państwem członkowskim lub państwem trzecim, które oznaczają, że firma jest narażona na ryzyko ML/TF związane z tym krajem.
23. Właściwe organy powinny powziąć rozsądne kroki w celu uzyskania odpowiedniej wiedzy, świadomości i zrozumienia ryzyk ML/TF związanych z tymi państwami członkowskimi lub państwami trzecimi, które mogą wpłynąć na działania prowadzone przez podmioty objęte oceną. W tym celu właściwe organy powinny określić czynniki ryzyka zgodnie z czynnikami opisanymi w pkt 20–21 w odniesieniu do każdego z tych państw członkowskich lub państw trzecich.
24. Określając państwa trzecie mające strategiczne braki w swoich krajowych systemach AML/CFT, stwarzające znaczące zagrożenia dla systemu finansowego Unii Europejskiej, właściwe organy powinny uwzględnić akty delegowane przyjęte przez Komisję Europejską zgodnie z art. 9 ust. 2 dyrektywy (UE) 2015/849, jak również oświadczenia publiczne wydane przez odpowiednie podmioty ustanawiające normy międzynarodowe, w tym Grupę Specjalną ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (FATF), MoneyVal lub inne regionalne odpowiedniki FATF.

Sektorowe czynniki ryzyka ML/TF

25. Właściwe organy powinny posiadać dobre zrozumienie czynników ryzyka odpowiednich dla każdego sektora i podsektora finansowego, takiego jak instytucje kredytowe, firmy maklerskie, przedsiębiorstwa inwestycyjne, instytucje płatnicze, instytucje pieniądza elektronicznego, kantory wymiany walut lub zakłady ubezpieczeń na życie. W ramach tego właściwe organy powinny zrozumieć, w jaki sposób zorganizowany jest każdy podsektor i jakie są ryzyka związane ze wspólnymi cechami, takimi jak rodzaj oferowanych produktów i usług, wykorzystywane kanały dostaw i rodzaj obsługiwanych klientów.
26. Właściwe organy powinny opierać swoje zrozumienie sektorowych lub podsektorowych czynników ryzyka na wszystkich informacjach z poziomu wysokiego szczebla uzyskanych od firm z poszczególnych sektorów lub podsektorów finansowych na temat ryzyk ML/TF, przed którymi stoją. Właściwe organy mogą określić podobieństwa w każdym podsektorze finansowym i w sektorze finansowym jako całości.

Informacje na temat czynników ryzyka na poziomie podmiotu objętego oceną

27. Właściwe organy powinny gromadzić wystarczające, istotne i wiarygodne informacje w celu uzyskania ogólnej wiedzy na temat podmiotu objętego oceną:
- typowe czynniki ryzyka ML/TF oraz
 - czynniki łagodzące typowe ryzyko ML/TF.

28. W przypadku gdy podmiotem oceny jest firma, właściwe organy powinny w tym celu uzyskać informacje, które powinny obejmować co najmniej:
- strukturę własności i strukturę korporacyjną z uwzględnieniem, czy podmiot objęty oceną jest instytucją międzynarodową, zagraniczną, czy krajową, spółką dominującą, spółką zależną, oddziałem, czy podmiotem innego rodzaju, jak również poziom złożoności i przejrzystości jej organizacji i struktury;
 - reputację i uczciwość wyższej kadry kierowniczej, członków organu zarządzającego oraz znaczących udziałowców;
 - charakter i złożoność oferowanych produktów i usług oraz rodzaj działalności i przeprowadzanych transakcji;
 - wykorzystywane kanały dostaw, włącznie ze swobodnym świadczeniem usług oraz wykorzystaniem agentów i pośredników;
 - rodzaj obsługiwanych klientów;
 - zakres geograficzny prowadzonej działalności gospodarczej, w szczególności w przypadku prowadzenia jej w państwach trzecich wysokiego ryzyka³ oraz, w stosownych przypadkach, państwach pochodzenia lub siedziby znaczącej części klientów podmiotu objętego oceną;
 - jakość wewnętrznych rozwiązań w zakresie ładu korporacyjnego i struktur, włącznie z adekwatnością i skutecznością audytu wewnętrznego i funkcji zgodności z przepisami, poziom zgodności z wymogami prawnymi i regulacyjnymi w zakresie AML/CFT oraz skuteczność strategii i procedur ALM/CTF, o ile są już znane;
 - dominującą „kulturę korporacyjną”, w szczególności „kulturę zgodności z wymogami prawa” oraz kulturę przejrzystości i zaufania w relacjach z właściwymi organami;
 - inne aspekty ostrożnościowe i ogólne, takie jak mierzony w latach czas prowadzenia działalności, adekwatność związana z płynnością lub kapitałem.
29. Informacje te mogą pochodzić z ogólnego nadzoru ostrożnościowego i/lub działalności i uwzględniać, w stosownych przypadkach, informacje ostrożnościowe uzyskane w ramach Jednolitego Mechanizmu Nadzorczego⁴. Jednak zgromadzenie tego rodzaju informacji może być konieczne, jeżeli nie znajdują się one jeszcze w archiwum właściwych organów.
30. W przypadku gdy podmioty objęte oceną są klastrami indywidualnych firm, właściwe organy powinny określić istotne czynniki w oparciu o ich wykaz z pkt 27, w celu scharakteryzowania klastra jako całości. Powinno to umożliwić właściwym organom uzasadnienie ich decyzji dotyczących profilu ryzyka, który przypisują do danego klastra. Właściwe organy powinny

³ W sprawie informacji na temat czynników, które należy uwzględnić w ocenie ryzyka ML/TF związanego z jurysdykcjami, należy zapoznać się z wytycznymi wydanymi na mocy art. 17 i art. 18 ust. 4 dyrektywy (UE) 2015/849 dotyczącymi uproszczonych i wzmocnionych środków należytej staranności wobec klienta oraz czynników, które instytucje kredytowe i finansowe powinny uwzględnić podczas oceny ryzyka ML/TF związanego z poszczególnymi stosunkami gospodarczymi i sporadycznymi transakcjami.

⁴ Zob. art. 6 rozporządzenia Rady (UE) nr 1024/2013 z dnia 15 października 2013 r. powierzające Europejskiemu Bankowi Centralnemu szczególne zadania w odniesieniu do polityki związanej z nadzorem ostrożnościowym nad instytucjami kredytowymi (Dz.U. L 287 z 29.10.2013, s. 63).

także uwzględnić wyniki poprzednich działań nadzorczych w odniesieniu do firm znajdujących się w tym klastrze.

Etap 2: Ocena ryzyka

31. Właściwe organy powinny stosować holistyczne spojrzenie na czynniki ryzyka ML/TF, określone na etapie 1., które wspólnie będą stanowić podstawę oceny ryzyka podmiotu objętego oceną.
32. W ramach takiego działania właściwe organy powinny ocenić zakres, w jakim typowe czynniki ryzyka określone na etapie 1. mają wpływ na podmiot objęty oceną oraz zakres, w jakim systemy i środki kontroli AML/CFT, które stosuje podmiot objęty oceną, są adekwatne dla skutecznego ograniczenia typowych ryzyk ML/TF, na które jest narażony. Systemy i środki kontroli AML/CFT obejmują co najmniej te wyszczególnione w art. 8 ust. 4 dyrektywy (UE) 2015/849, określone cechy wzoru produktów ograniczające narażenie na ML/TF oraz szersze ustalenia co do zasad zarządzania i procesy zarządzania ryzykiem, w tym ogólną świadomość ryzyka.

Wyważenie typowych czynników ryzyka i czynników ograniczających

33. Właściwe organy mogą podjąć decyzję o różnym ważeniu czynników ryzyka i czynników ograniczających ryzyko, w zależności od ich relatywnego znaczenia.
34. Właściwe organy, ważąc typowe czynniki ryzyka i czynniki ograniczające, powinny dokonać uzasadnionego osądu na temat znaczenia różnych czynników w odniesieniu do konkretnego podmiotu objętego oceną. Waga przypisana poszczególnym czynnikom może być inna w przypadku różnych podmiotów objętych oceną, niemniej właściwe organy powinny wykorzystywać podobne czynniki dla podobnych podmiotów objętych oceną.
35. Właściwe organy powinny zagwarantować, że na ważenie nie będzie miał niewłaściwego wpływu tylko jeden czynnik i że w odpowiedni sposób zostaną uwzględnione czynniki określone w dyrektywie (UE) 2015/849 lub w prawie krajowym jako zawsze stanowiące duże ryzyko związane z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu.
36. Poważnym niedociągnięciem mającym potencjalnie znaczny wpływ na skuteczność środków zapobiegawczych AML/CFT należy przypisać w ocenie większą wagę niż niedociągnięciom średnim lub mniejszym.

Profile ryzyka i kategoryzowanie podmiotów objętych oceną

37. Połączenie oceny poziomu typowego ryzyka i wpływu czynników ograniczających ryzyko na poziom typowego ryzyka powinno skutkować przypisaniem ogólnego profilu ryzyka podmiotowi objętemu oceną w celu ułatwienia porównania między podmiotami objętymi oceną oraz przygotowania informacji wykorzystanych w działaniach, które podejmują one na etapie 3. Właściwe organy powinny odwołać się do swojego profesjonalnego osądu, aby ocenić wyniki oceny ryzyka ogólnego i, w razie potrzeby, poprawić je.
38. Właściwe organy powinny podjąć decyzję co do najbardziej właściwego sposobu kategoryzowania profili ryzyka podmiotów objętych oceną. Wiele właściwych organów klasyfikuje podmioty objęte oceną jako charakteryzujące się wysokim, średnim lub niskim

ryzykiem, możliwe są jednak i inne kategorie, np. wysokie, średnio-wysokie, średnio-niskie i niskie.

39. Właściwe organy powinny rozważyć podzielenie się swoimi kategoriami oraz powodami umieszczenia podmiotu w danej kategorii z podmiotami objętymi oceną.
40. Właściwe organy powinny odnotować, że kategoryzacja podmiotów objętych oceną w celach określenia ryzyka ML/TF może różnić się od kategorii stosowanych w odniesieniu do tych samych podmiotów objętych oceną w celach określenia szerszego ryzyka związanego z działalnością lub ryzyka ostrożnościowego.

Etap 3: Nadzór

41. Ocena ryzyka powinna być podstawą stworzenia strategii nadzorczej dla każdego podmiotu objętego oceną oraz dla sektora objętego oceną jako całości.

Indywidualne plany nadzorcze w zakresie AML/CFT

42. Właściwe organy powinny przeznaczyć zasoby nadzorcze w odniesieniu do każdego podmiotu objętego oceną w wielkości proporcjonalnej do profilu ryzyka tego podmiotu.
43. Przykładowe sposoby, dzięki którym właściwe organy mogą dostosować swoje podejścia obejmują:
 - dostosowanie charakteru nadzoru, na przykład poprzez wyważenie stosunku między nadzorem na miejscu a nadzorem zdalnym; właściwe organy powinny odnotować, że sam nadzór zdalny zasadniczo nie wystarczy w sytuacji wyższego ryzyka;
 - dostosowanie celu nadzoru, na przykład poprzez skupienie się na zarządzaniu ryzykami związanymi z poszczególnymi produktami lub usługami lub na konkretnych aspektach procesów AML/CFT, takich jak identyfikacja konsumenta, ocena ryzyka, bieżące monitorowanie i działalność sprawozdawcza;
 - dostosowanie częstotliwości nadzoru, na przykład poprzez rzadsze monitorowanie głównych wskaźników w przypadku gdy ryzyka są ograniczone; oraz
 - dostosowanie intensywności i stopnia inwazyjności nadzoru, na przykład poprzez określenie, w zależności od ryzyka, zakresu przeglądu dokumentacji klientów, badanie próby transakcji oraz przygotowanie na miejscu zawiadomień o podejranej transakcji. Właściwe organy powinny uwzględnić, że przegląd oparty wyłącznie na ocenie strategii i procedur, nie zaś na ich wdrożeniu, zasadniczo nie wystarczy w sytuacjach wyższego ryzyka.
44. Właściwe organy powinny zagwarantować, że podmioty objęte oceną związaną z ryzykami ML/TF wyższego stopnia podlegają częstszemu i bardziej inwazyjnemu nadzorowi. Odnosi się to również do firm, które zostały włączone do klastrów w celu oceny ryzyka.
45. Właściwe organy powinny uznać, że firmy narażone na wyższy poziom ryzyka ML/TF mogą nie posiadać znaczenia systemowego. Dlatego też, podejmując decyzję co do właściwych działań nadzorczych AML/CFT, właściwe organy powinny polegać nie tylko na swojej ocenie ostrożnościowej lub ocenie ryzyka związanego z działalnością, nie powinny uwzględniać również wyłącznie firm posiadających znaczenie systemowe. Właściwe organy powinny zwrócić uwagę na fakt, że wyciąganie wniosków dla celów nadzoru AML/CFT na podstawie poziomu ryzyka ostrożnościowego lub związanego z działalnością może nie być właściwym sposobem postępowania, bez względu na to, czy poziom ten będzie niski czy wysoki.
46. W przypadku określenia nowego ryzyka podczas nadzoru na miejscu lub nadzoru zdalnego, właściwe organy powinny zareagować w sposób odpowiedni i niezwłoczny. Ich reakcja może polegać na zmianie początkowego planu nadzorczego dotyczącego AML/CFT tak, aby skuteczniej odzwierciedlał ryzyka ML/TF, na które narażone są podmioty objęte oceną.

Właściwe organy powinny w sposób adekwatny dokumentować wszelkie zmiany wprowadzane do planów nadzorczych AML/CFT.

Ogólny plan nadzorczy w zakresie AML/CFT

47. Właściwe organy powinny wykorzystywać swoje oceny ryzyka podmiotów objętych oceną, jak również swoje szersze zrozumienie ryzyka ML/TF, na które narażony jest ich sektor, w celu dokonania oceny, jak duże ryzyko stanowi to dla ich celów oraz przeznaczyć odpowiednie zasoby nadzorcze na nadzór AML/CFT. Właściwe organy powinny następnie podjąć decyzję co do wyboru ogólnej strategii nadzoru.
48. Właściwe organy powinny zagwarantować, że dostępne będą wystarczające zasoby, umożliwiające realizację strategii nadzorczej wobec wszystkich podmiotów zobowiązanych.
49. W celu zagwarantowania równowagi między wszystkimi indywidualnymi planami AML/CFT, przyjętymi zgodnie z poprzednimi punktami, właściwe organy powinny skoordynować je w ramach ogólnego planu nadzoru AML/CFT, który powinien być spójny z określonymi ogólnymi ryzykami ML/TF.

Szkolenia

50. Właściwe organy powinny zagwarantować, że personel pośrednio lub bezpośrednio odpowiedzialny za AML/CFT posiada odpowiednią wiedzę i zrozumienie mających zastosowanie ram prawnych i regulacyjnych w zakresie AML/CFT i jest odpowiednio wykwalifikowany i przeszkolony, aby wydać właściwą opinię.
51. W ramach tego właściwe organy powinny przeszkolić swoje organy nadzoru w zakresie praktycznego zastosowania modelu AML/CFT RBS tak, aby organy nadzoru były w stanie prowadzić oparty na analizie ryzyka nadzór AML/CFT w sposób skuteczny i spójny. Właściwe organy powinny między innymi zagwarantować, że organy nadzoru będą w stanie:
 - zrozumieć stopień uznaniowości podmiotu objętego oceną podczas oceny ryzyk związanych z ML/TF i ograniczania ich;
 - ocenić jakość oceny ryzyka podmiotu objętego oceną; oraz
 - ocenić adekwatność, proporcjonalność i efektywność strategii i procedur podmiotu objętego oceną w zakresie AML/CFT oraz szersze ustalenia co do zasad zarządzania i kontroli wewnętrznych w świetle własnej oceny ryzyka podmiotu objętego oceną.
52. Szkolenia należy dostosować do poszczególnych zakresów odpowiedzialności personelu AML/CFT, mogą one obejmować kursy szkoleniowe, rekrutację lub uczenie się przez działanie. Właściwe organy mogą również skorzystać na dzieleniu się wiedzą z innymi właściwymi organami i pozostałymi odpowiednimi władzami zajmującymi się AML/CFT.
53. Właściwe organy powinny zagwarantować, by wiedza ekspercka personelu AML/CFT była aktualna i konkretna i by, w stosownych przypadkach, obejmowała świadomość nowych ryzyk.

Etap 4: Działania monitorujące i działania następcze

Aktualizacja oceny ryzyka i planu działań nadzorczych (etap 1, 2 i 3)

54. Ze względu na to, że RBS nie jest działaniem jednorazowym, ale cyklicznym procesem trwającym w czasie, informacje, na których oparta jest ocena ryzyka, należy poddawać przeglądowi okresowo oraz na zasadzie *ad hoc* i odpowiednio aktualizować.

Przeglądy okresowe

55. Właściwe organy powinny przeprowadzać przeglądy okresowe swoich ocen ryzyka, aby zagwarantować, że będą aktualne i istotne.
56. Harmonogram każdego przeglądu powinien być proporcjonalny do ryzyka ML/TF związanego z podmiotem objętym oceną. W przypadku podmiotów wysokiego ryzyka lub podmiotów doświadczających częstych zmian w działalności i funkcjonujących w szybko zmieniającym się środowisku, przeglądy powinny odbywać się częściej.

Przeglądy ad hoc

57. Przeglądy *ad hoc* czynników ryzyka, oceny ryzyka i, w stosownych przypadkach, planów nadzoru powinny mieć miejsce po znaczących zmianach wpływających na profil ryzyka podmiotu objętego oceną. Przykłady znaczących zmian obejmują:
- istotne wydarzenia zewnętrzne, które zmieniają charakter ryzyk;
 - nowe ryzyka ML/TF;
 - wyniki nadzoru na miejscu lub nadzoru zdalnego oraz wszelkie działania następcze związane z działaniami naprawczymi lub zaradczymi podjęte przez podmiot objęty oceną;
 - zmiany lub nowe informacje dotyczące działań właścicieli znacznych pakietów akcji, członków zarządu lub osób piastujących najważniejsze funkcje lub organizacji podmiotu objętego oceną; oraz
 - inne sytuacje, w których właściwy organ ma podstawy sądzić, że informacje, na których oparł swoją ocenę ryzyka, nie są już aktualne lub mają znaczne braki.
58. Właściwe organy powinny również rozważyć, czy zmiany wpływające na jeden konkretny podmiot objęty oceną mogłyby wpłynąć na inne podmioty objęte oceną i czy powinny również odnowić proces oceny ryzyka innych podmiotów objętych oceną, na które zmiany te miałyby znaczny wpływ.

Przegląd modelu AML/CFT RBS

59. Właściwe organy powinny zapewnić, że ich procedury wewnętrzne, włącznie z metodologią w zakresie ryzyka ML/TF, będą stosowane spójnie i skutecznie.

60. W przypadku gdy przegląd wskaże na problemy związane z modelem RBS AMF/CFT, właściwe organy powinny podjąć kroki, aby je rozwiązać. Najlepiej, gdyby modelu nie zmieniano kilkakrotnie w ciągu krótkich okresów; ułatwi to porównanie wyników w czasie. Niemniej jednak właściwe organy powinny dokonywać przeglądów metodologii, gdy tylko okaże się to konieczne.

Przeglądy okresowe

61. Właściwe organy powinny dokonywać okresowych przeglądów swoich modeli AML/CFT RBS, aby sprawdzić, czy dają one oczekiwane wyniki, a w szczególności czy poziom zasobów nadzorczych pozostaje proporcjonalny do określonych ryzyk ML/TF.
62. Dokonując przeglądu adekwatności i skuteczności modeli AML/CFT RBS, właściwe organy mogą korzystać z różnych narzędzi, włącznie z wiedzą specjalistyczną, kwestionariuszami samooceny, przeprowadzaniem wyrywkowych badań działań nadzorczych, porównaniem z nowymi informacjami, takimi jak sprawozdania i informacje zwrotne od innych właściwych lub odpowiednich organów AML/CFT, organów ścigania lub innych organów krajowych lub dokumenty od odpowiednich europejskich lub międzynarodowych organizacji. Właściwe organy powinny również starać się zapoznać z najlepszymi praktykami międzynarodowymi i rozważyć uczestnictwo w odpowiednich europejskich i międzynarodowych forach.
63. Mierzenie wpływu nadzoru AML/CFT na poziom zgodności i skuteczności kontroli AML/CFT podmiotów objętych oceną może również pomóc właściwym organom w ocenie skuteczności ich modeli AML/CFT RBS.

Przeglądy ad hoc

64. Oprócz regularnych przeglądów organizowanych w ustalonych odstępach, właściwe organy powinny dokonywać przeglądu, aktualizacji lub poprawy swoich modeli AML/CFT RBS, jeżeli ich adekwatność lub skuteczność zostanie zakwestionowana przez takie zdarzenia jak:
- zewnętrzne weryfikacje modelu przez np. FATF lub Moneyval lub audyty zewnętrzne;
 - wewnętrzne weryfikacje modelu, np. analiza luk, sprawozdania z audytu wewnętrznego, testy zapewnienia jakości i czynności na podstawie wyniesionych doświadczeń;
 - istotne zmiany systemu nadzorczego, takie jak stworzenie nowego oddziału lub znaczne zwiększenie liczby personelu, wymiana członków zarządu lub kierownictwa lub istotne zmiany w sektorze finansowym;
 - istotne zmiany środowiska prawnego lub regulacyjnego AML/CFT; oraz
 - pojawienie się lub określenie nowych czynników ryzyka.

Aspekty organizacyjne i proceduralne procesu przeglądu

65. Obiektywny proces przeglądu powinien być oparty na zrozumiałych i przejrzystych procedurach wewnętrznych. Tego rodzaju procedury powinny określać nie tylko termin przeglądu, ale również jego zakres i osoby odpowiedzialne za jego przeprowadzenie. Jeżeli

chodzi o tego rodzaju osoby, przegląd modelu AML/CFT RBS może przeprowadzić zespół właściwych organów, który stworzył dany model lub zespół właściwych organów zajmujący się wewnętrznym przeglądem jakości, audytem wewnętrznym lub zarządzaniem ryzykiem.

66. Oprócz przeglądu wewnętrznego, właściwe organy mogą rozważyć powołanie zewnętrznego eksperta, aby uzyskać obiektywną ocenę swojego modelu lub aby zapewnić harmonizację na poziomie krajowym z modelami stosowanymi przez inne właściwe organy.

Przechowywanie zapisów

67. Właściwe organy powinny prowadzić dokumentację modelu AML/CFT RBS, jego wdrożenia i kolejnych przeglądów dla celów pamięci instytucjonalnej (nadzorczej) oraz prowadzić archiwum wyników i decyzji wraz z powodami ich podjęcia, aby zapewnić, że działania podjęte przez właściwe organy odnośnie do różnych podmiotów objętych oceną będą spójne i zgodne.

Informacje zwrotne i działania następcze

Odpowiedzialność

68. Kadra kierownicza wyższego szczebla właściwych organów powinna mieć należyłą świadomość problemu ryzyka ML/TF obecnych w nadzorowanym sektorze i podsektorach oraz być regularnie informowana co do działań nadzorczych AML/CFT i ich wyników. Dzięki temu będzie mogła ocenić ogólną skuteczność środków wdrożonych przez podmioty objęte oceną w celu ograniczenia ryzyka oraz potrzebę przeprowadzenia przeglądu, w stosownych przypadkach, intensywności i częstotliwości nadzoru i alokacji zasobów nadzorczych.

Forma informacji zwrotnych

69. Ustaleniami z oceny ML/TF należy dzielić się z odpowiednim personelem AML/CFT we właściwych organach.
70. Ustalenia te mogą również mieć znaczenie dla nadzoru ostrożnościowego i nadzoru działalności lub dla zmian sektorowej lub krajowej oceny ryzyka, jak również dla strategii oraz procesu współpracy z innymi właściwymi lub odpowiednimi organami AML/CFT.
71. Właściwe organy powinny określić odpowiednie sposoby przekazywania zainteresowanym podmiotom informacji zwrotnych na temat wyników ocen ryzyka i działań nadzorczych, zarówno bezpośrednio podmiotom objętym oceną lub szerszemu sektorowi regulowanemu, włącznie ze stowarzyszeniami handlowymi i zawodowymi. Zakres szczegółowych informacji podlegających przekazaniu, terminy przekazania oraz sposób przekazania informacji zwrotnych może być różny i powinien uwzględniać interes właściwych organów oraz mające zastosowanie przepisy o poufności.
72. Przykłady różnych sposobów przekazywania informacji zwrotnych podmiotom objętym oceną obejmują:
- wytyczne nadzorcze;

- pisma do poszczególnych podmiotów objętych oceną lub grup podmiotów objętych oceną;
- dwustronne lub wielostronne posiedzenia;
- powiadomienia o egzekwowaniu przepisów; oraz
- przemówienia.

Tytuł III – Wykonanie

Wykonanie

73. Właściwe organy powinny wykonać niniejsze wytyczne poprzez wprowadzenie ich do swoich procesów i procedur nadzoru do [rok od publikacji niniejszych wytycznych].